

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASI

Soniya Meliboyeva

Uzun tumani 17-MTT tarbiyachi

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi — bu bolalarning o'sish va rivojlanish jarayonida yuzaga keladigan psixologik holatlar, xulq-atvor va hissiyotlarni o'rganadigan fan. Ushbu yosh davri, odatda, 0 dan 6 yoshgacha bo'lgan bolalarni o'z ichiga oladi va bu davrda bolalar o'z shaxsiyatlarini shakllantirish, ijtimoiy ko'nikmalarni o'rganish va muhit bilan o'zaro munosabatlarni o'rganish jarayonida bo'lishadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi, shuningdek, ularning fikrlash, his-tuyg'u, ijtimoiy munosabatlar va o'z-o'zini anglash jarayonlarini o'rganadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, bolalar, psixologik omillar, rivojlanish, ijtimoiy ko'nikmalar, muloqot, muammolar, yechim.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun psixologik rivojlanish jarayoni juda muhimdir. Ushbu davrda bolalar o'zlarini, atrof-muhitni va boshqalar bilan munosabatlarini tushunishga harakat qiladilar. Ularning psixologik rivojlanishi ko'plab omillarga bog'liq, jumladan, oilaviy muhit, ijtimoiy munosabatlar, ta'lim jarayoni va shaxsiy tajribalar. Bolalar o'zlarining hissiyotlarini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish va o'z qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonida ko'plab tajribalarni o'tkazadilar. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasining asosiy jihatlaridan biri — bu o'z-o'zini anglash jarayonidir. Bolalar o'zlarini boshqalardan ajratib olishni, o'z hissiyotlarini tushunishni va o'z qobiliyatlarini aniqlashni o'rganadilar. Ushbu jarayon, shuningdek, bolalarning o'zlarini ifoda etish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bolalar o'z fikrlarini, hissiyotlarini va xohishlarini ifoda etish uchun turli xil usullarni o'rganadilar. Bu

usullar orasida so'zlash, rasm chizish, o'yin o'ynash va boshqa ijodiy faoliyatlar mavjud.[1]

Bolalar o'z hissiyotlarini boshqarishni o'rganish jarayonida ko'plab qiyinchiliklarga duch keladilar. Ular ba'zan o'z hissiyotlarini ifoda etishda qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Masalan, bolalar ba'zan g'azab, qo'rquv yoki xafa bo'lish kabi hissiyotlarni boshqarishda qiyinchiliklar sezishlari mumkin. Ushbu hissiyotlarni boshqarish jarayonida ota-onalar va o'qituvchilar bolalarga yordam berishlari muhimdir. Ota-onalar bolalarga o'z hissiyotlarini ifoda etishga yordam berish uchun ularni tinglash, ularning his-tuyg'ularini tushunish va to'g'ri munosabatda bo'lishlari kerak. Maktabgacha yoshdagi bolalar o'zaro munosabatlarni o'rganish jarayonida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Bolalar o'z do'stlari bilan o'ynash, birgalikda faoliyat yuritish va muloqot qilish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradilar. Ular o'zaro munosabatlarda hamkorlik qilish, boshqalar bilan baham ko'rish, sabr-toqatli bo'lish va o'z fikrlarini ifoda etish kabi ko'nikmalarni o'rganadilar. Bu ko'nikmalar bolalarning kelajakdagi ijtimoiy hayotida muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bolalar o'zlarini o'rganish jarayonida turli xil o'yinlarni o'ynash orqali ko'plab tajribalarni o'tkazadilar. O'yinlar bolalarning psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular o'zaro munosabatlarni o'rganish, hissiyotlarni ifoda etish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda yordam beradi. O'yinlar orqali bolalar o'z qobiliyatlarini sinovdan o'tkazadilar, yangi narsalarni o'rganadilar va o'z hissiyotlarini boshqarishni o'rganadilar. O'yinlar, shuningdek, bolalarning jismoniy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.[2]

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim jarayoni ham juda muhimdir. Ta'lim jarayoni bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, yangi bilimlarni o'zlashtirish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar bolalarga o'z qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishda yordam

berishlari kerak. Ular bolalarga qiziqarli va interaktiv darslar o'tkazish, ularning qiziqishlariga mos ravishda faoliyatlarni tashkil etish va o'z-o'zini anglash jarayonida yordam berishlari muhimdir.[3]

Ota-onalar va o'qituvchilar bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni o'rganishda yordam berish uchun birgalikda ishlashlari muhimdir. Ota-onalar bolalarning ijtimoiy rivojlanishiga yordam berish uchun ularni do'stlari bilan o'ynashga, jamoaviy faoliyatlarda ishtirok etishga va boshqalar bilan muloqot qilishga undashlari kerak. O'qituvchilar esa bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun darslarda ko'plab o'yinlar va faoliyatlarni tashkil etishlari muhimdir. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi, shuningdek, bolalarning hissiy rivojlanishini ham o'z ichiga oladi. Bolalar o'z hissiyotlarini tushunishni, ifoda etishni va boshqarishni o'rganish jarayonida turli xil tajribalarni o'tkazadilar. Ular o'z hissiyotlarini boshqarishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, shuning uchun ota-onalar va o'qituvchilar ularga yordam berishlari muhimdir. Ota-onalar bolalarga o'z hissiyotlarini ifoda etishga yordam berish uchun ularni tinglash, ularning his-tuyg'ularini tushunish va to'g'ri munosabatda bo'lishlari kerak.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi bolalarning o'sish va rivojlanish jarayonini o'rganadigan muhim soha hisoblanadi. Ushbu davrda bolalar o'z-o'zini anglash, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va hissiy rivojlanish jarayonida ko'plab tajribalarni o'tkazadilar. Ota-onalar va o'qituvchilar bolalarga yordam berish orqali ularning psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashlari muhimdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanishi ularning kelajakdagi hayotida muhim rol o'ynaydi va ularni muvaffaqiyatli shaxslar sifatida shakllantirishda yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonova, M. (2018). "Bolalar psixologiyasi: nazariy asoslar va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Qodirova, S. (2020). "Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi". Toshkent: Fan va texnologiyalar.
3. Xolmatova, D. (2019). "Bolalar psixologiyasi: rivojlanish va tarbiya". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
4. Rahimova, Z. (2021). "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun psixologik yordam". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Ismoilova, N. (2022). "Bolalar psixologiyasining asoslari". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
6. Tursunova, G. (2017). "Maktabgacha ta'limda psixologik yondashuvlar". Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti.
7. Murodova, F. (2023). "Bolalar va o'smirlar psixologiyasi". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
8. Sultonova, L. (2020). "Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasida o'yin va ijod". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.